

Expeditie Wijk van de Toekomst

Regio Achterhoek, Bronckhorst

21 november 2019

Samen kom je verder

Deelnemers aan de Expeditie in de Achterhoek zijn benieuwd naar ideeën om aan de slag te gaan, hoe we burgers kunnen betrekken, wat de rol van de gemeente zou kunnen of moeten zijn en welke ervaringen we al hebben opgedaan.

Wethouder Paul Hofman van de gemeente Bronckhorst schetst hun opgave. Er zijn 44 dorpen en kernen in de gemeente Bronckhorst. In veel kernen is sprake van vergrijzing en we hebben weinig nieuwbouw. Aardgasvrij maken krijgt dan een specifieke invalshoek.

*'Als we bewoners uitleggen waarom aardgasvrij belangrijk is, dan stuiten we op een zekere mate van onbegrip. Als we het breder trekken en het bijvoorbeeld verbinden met sociale cohesie, dan voelen veel inwoners zich eerder betrokken',
wethouder Paul Hofman, Bronckhorst*

Wat hem betreft is het doel van vandaag om met elkaar in gesprek te gaan over de vraag hoe we met bewoners het gesprek starten en hoe we elkaar kunnen helpen om verder te komen. De wethouder wil ook van de provincie horen hoe deze kan helpen.

Jacco Rodenburg (provincie Gelderland) ziet een rol weggelegd voor de provincie om gemeenten te ondersteunen in de energietransitie. De provincie faciliteert wijken en gemeenten via het programma Wijk van de Toekomst. Voor de energietransitie heeft de provincie de gemeenten nodig, want de provincie heeft zelf geen actieve rol in de wijken. Voor de provincie is het doel van de Expeditie om de vraagstukken scherp te krijgen en ideeën en oplossingen te horen. De provincie wil helpen om die oplossingen te realiseren.

Wethouder Ted Kok meldt dat zijn gemeente Aalten al druk is met de energietransitie. Vandaag wil hij nieuwe ideeën ophalen. De Achterhoek heeft ambitieuze doelstellingen voor 2030 en er moet nog veel gebeuren om dat voor elkaar te krijgen.

*'We zijn in Nieuw Wehl bezig om de bewoners bij elkaar te krijgen.
Je komt bij ze achter de voordeur, dus dat heeft nogal wat voeten in de aarde',
wethouder Frans Langeveld, Doetinchem*

Hoe starten we met een wijkaanpak en wat komt daar bij kijken?

Veel gemeenten en/of bewoners(organisaties) willen aan de slag om een wijk toekomstbestendig en aardgasvrij te maken. Maar er is veel onzekerheid wat de toekomst ons brengt. En het ontbreekt vaak aan ervaring met een wijkaanpak. Initiatiefnemers zitten dan met de vraag: Hoe starten we met een wijkaanpak en wat komt er bij kijken?. En met welke wijk moeten we als gemeente starten en waarom juist deze wijk. En als we een wijk op het oog hebben, wie betrekken we er dan bij om de eerste ideeën uit te werken.

John Westerdiep (gemeente Winterswijk) illustreert dit met een wijk van 300 woningen. De gemeente is met woningcorporatie De Woonplaats in gesprek om alle bewoners te betrekken. Een wijkaanpak is een hele opgave, maar het is tegelijkertijd heel erg leuk.

*'We zoeken nog naar de beste vorm hoe we mensen kunnen betrekken. We willen ontdekken wat je onderweg zoal tegen kunt komen. Daar kom je niet achter vanachter je bureau in het gemeentehuis. Daar moet je de wijk voor in',
John Westerdiep, gemeente Winterswijk.*

John heeft gehoord over de community of practice van het GEA-programma Wijk van de toekomst. De intervisie tussen verschillende wijken klinkt interessant. Je gaat bij elkaar te rade over hoe je het aanpakt, waar je tegenaan loopt en je doet ideeën op hoe je zelf verder kunt.

Ouaffae Nasri van het project 10x10 pleit voor het betrekken van alle bevolkingsgroepen bij de energietransitie. In Malburgen en Presikhaaf gaan 2 keer 10 jongeren elk met 10 gezinnen van niet-westerse afkomst in gesprek. De ambassadeurs gaan gesprekken aan over wat mensen bezig houdt en hoe zij aankijken tegen het energievraagstuk. Volgens Ouaffae is het moeilijk om heel dicht bij de burger te staan. Deze jongeren hebben normaal gesproken niet zoveel met energie, maar worden nu geënthousiasmeerd voor dit thema. Zij zorgen voor een 'multiplier' als ze gezinnen gaan bezoeken.

*'We zouden ieder onderwerp in de wijk moeten aangrijpen om met mensen in gesprek te gaan. Je hebt een lange adem nodig. Maak het niet te groot, want dat schrikt af',
Gertjan Teselink, wethouder gemeente Berkelland*

'Accepteer dat er in de wijk verschillen zijn en dat je daar je aanpak op moet afstemmen. Dat kost in de praktijk best moeite, want zelf heb je al ideeën over de route die je zou moeten lopen', Willeke Marneth, Sité Woondiensten

'Laat de wijk aan het woord. De provincie kan helpen om partijen bij elkaar te brengen. Veel gemeenten zitten met de vraag waar beginnen we (aan). Je kunt je afvragen waar de waardes in de wijk zitten en hoe je daar gebruik van kunt maken', Carlos Huijser, gemeente Berkelland.

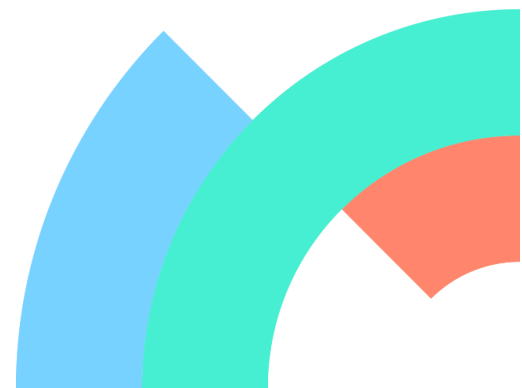
Hoe benutten we koppelkansen zodat alle stakeholders redenen zien om mee te doen?

Energie is voor sommige stakeholders de belangrijkste reden voor een wijkaanpak. Andere stakeholders hebben andere belangen in de wijk, maar willen wel meedoen als ze daar baat bij hebben. De vraag is of het verstandig is om alleen in te steken op energie, of dat het effectiever is om tegelijkertijd andere thema's aan te pakken die stakeholders (minstens zo) belangrijk vinden, zoals leefbaarheid, sociale cohesie of ruimtelijke verbeteringen.

Robin Sommers (Plavei) zoekt naar koppelkansen in de Bloemenbuurt in Didam (gemeenten Montferland). Een wijk van 220 woningen die momenteel slecht geïsoleerd zijn. Een deel (73) zal gesloopt worden en er komt vervangende nieuwbouw voor in de plaats. De rest zal gerenoveerd worden.

Energie is een aandachtspunt, maar er spelen in deze wijk veel meer vraagstukken, die voor zover mogelijk integraal aangepakt zullen worden. Een knelpunt is dat een deel van de oplossingen achter de voordeur ligt. Dan hebben mensen vragen over wat het voor hen betekent, of ze het op kunnen brengen. Het vraagt volgens Robin een zorgvuldig proces om iedereen mee te krijgen.

Marije Schulten (Gemeente Montferland) beaamt dat in deze wijk veel issues tegelijkertijd spelen, zoals bestrating, groen en riolering. Plavei richt zich hoofdzakelijk op de huurwoningen. Voor de gemeente is het belangrijk dat ook de particuliere woningen meegaan. Dat ziet gemeente als grootste uitdaging.

*‘Om zo’n wijk als de Bloemenbuurt aan te kunnen pakken hebben we elkaar nodig. De corporatie en de gemeente kunnen samen aanjager zijn voor de wijk als geheel’,
Robin Sommers, Plavei*

‘Het zou goed zijn als alle stakeholders hun boeken open op tafel zouden willen leggen om te kunnen bepalen waar de synergie zit. Met de boeken open kun je nagaan wat haalbaar is en wie welke rol het beste past’, Ted Kok, wethouder Aalten

De complexiteit van de energietransitie kan verlamkend zijn, zeker als er meerdere issues tegelijkertijd spelen. Je moet gewoon aan de slag gaan met kleine stapjes. Je activiteiten kun je bijstellen op basis van voortschrijdend inzicht. De vraag komt op hoe verbreding zich verhoudt tot focus en tempo houden.

‘Een verhuizing is een moment dat er mogelijkheden ontstaan. Dat zou je moeten benutten. Misschien moet je dan zorgen voor een stok achter de deur zodat de vrijblijvendheid eraf gaat. Ook de financiering van koopwoningen kan een moment zijn om duurzaamheid aan de orde te stellen’, Olivier Markestein, gemeente Winterswijk

Hoe organiseren we kennis, kunde, capaciteit en middelen om wijkprocessen effectief te laten verlopen?

Participatieve wijkprocessen zijn complex. Ze vragen veel capaciteit van vrijwilligers. Er is ook professionele uitvoeringscapaciteit nodig voor het inrichten van de wijkprocessen en het technisch, financieel en juridisch uitwerken van wijkplannen. Het is de vraag hoe we de benodigde kennis, kunde en middelen kunnen organiseren, zodat we deze processen efficiënt en effectief kunnen doorlopen.

Gerard Oud is verbonden aan energiecoöperatie De Groene Draad, die net gestart is met zeven mensen en in een groeifase zit. Ze zijn op zoek naar meer mensen die zich willen verbinden, zodat meer expertise gebundeld kan worden. De Groene Draad zet zich in om er voor alle bewoners te zijn. Primair vanuit een postcoderoos. De coöperatie vraagt mensen om mee te investeren, zodat ze later profijt hebben van een mooi rendement en tegelijkertijd een bijdrage leveren aan het klimaat. Oorspronkelijk was dat omgekeerd, maar rendement spreekt mensen op dit moment nog meer aan dan het klimaat.

‘We komen er achter dat veel processen nog vanachter het bureau worden bepaald. Je moet naar buiten om te horen wat er leeft en met dat inzicht je aanpak inrichten. Gemeenten zitten echter met een capaciteitsgebrek en het zou helpen als de provincie hierin tegemoet zou kunnen komen’, Sylvia de Lepper-Schut, gemeente Doetinchem

Wethouder Paul Hofman beaamt dat de begeleiding van de wijkprocessen een belangrijk aandachtspunt is. Momenteel heeft de gemeente Bronckhorst niet de benodigde capaciteit om de begeleiding adequaat op te pakken.

De provincie is momenteel bezig om een provinciaal Expertteam Warmte te formeren dat gemeenten inhoudelijk kan ondersteunen. Dit moet een multidisciplinair team worden waar ook deskundigheid beschikbaar is m.b.t. processen.

Tot slot

Bronckhorst heeft rallies georganiseerd om op te halen wat er speelt. Wethouder Paul Hofman constateert dat het abstractieniveau hoog blijft. Als je het concreet maakt, dan komen er allerlei hobbels tevoorschijn. Bijvoorbeeld zonneschermen die gedemonteerd moeten worden om na te kunnen isoleren en het de vraag is of ze weer teruggeplaatst kunnen worden. In de energietransitie zijn veel vragen nog niet opgelost. Het zijn er teveel, waardoor het mensen afschrikt.

De wethouder ziet nog meer uitdagingen: 'In beleidsjargon hebben de gemeenten de regie. Maar een regisseur zou hier niet op het podium moeten staan. Wel de hoofdrolspelers, zoals de bewoners. We zijn hier bij elkaar met mensen die allemaal achter de schermen (coulissen) de 'theaterproductie' helpen tot stand te laten komen. Maar het zijn geen van allen hoofdrolspelers die op het podium staan en zichtbaar zijn'.

*'We zullen meer verliefd moeten worden op onze hoofdrolspelers, de inwoners',
wethouder Paul Hofman*

Jacco Rodenburg, provincie Gelderland, vindt de opkomst in de Achterhoek indrukwekkend. Dat geeft aan dat de betrokkenheid van de Achterhoek bij de energietransitie groot is. Een belangrijke opsteker voor de gedeputeerden. Het valt hem op dat de regierol van de gemeenten en de rol van de netbeheerder dankbare gespreksonderwerpen waren. Ook voor de provincie is deze rolinvulling een belangrijk punt.

Wijk van de Toekomst

Samen kijken toekomstbestendig maken

EXPEDITIE

HOE STARTEN WE MET EEN WIJKAANPAK?

GA IN GESPREK MET BEWONERS HUUR EN KOOP

WE WILLEN PRAKTIJKEVARING OPDOEN.

GAANDEWEG ERVAAR JE WEL VAT JE NODIG HEBT

DEEL DE ERVARINGEN EN LEER VAN ELKAAR WE HEBBEN ALLEMAAL ANDERE ERVARINGEN

HET GAAT OVER TOEKOMSTBESTENDIG ZIJN VAN EEN WIJK. NIET ALLEEN OVER KLIMAATBESTENDIG

GA MET ELKAAR IN GESPREK OVER VERSCHILLENDE BESTUURSLAGEN

Laten we ons niet laten verlammen!

Laten we IETS gaan doen!

Natuurlijke momenten van verhuizen zijn mooie interventiemomenten

Start iets op waarbij mensen zich betrokken voelen.

Breng kennis en kunde en stakeholders bij elkaar

We hebben een ange adem en geduld nodig om een stap verder te komen.

Presenteren van einddoel schrikt mensen af

Probeer kleine stapjes te maken

En wees daar dan ook gelukkig mee!!

Je moet aansluiten bij de wensen van de buurt

Iedereen heeft andere drijfveren om in actie te komen

Het begint met contact. We moeten contact hebben met bewoners en in gesprek gaan.

Het is de uitdaging om mensen te motiveren.

Gemeenten en wooncorporaties zouden initiatiefnemers moeten ondersteunen met kennis, geld, netwerk en enthousiasme

HOE BENUTTEN WE KOPPELKANSEN? (ZODAT ALLE STAKEHOLDERS MEE WILLEN DOEN)

HUURDERS MEE LATEN DENKEN

HOE ZIE JIJ JOUW STRAAT? HOE ZIE JIJ JOUW WONING?

HOE KRUIGEN WE OOK DE KOPERS MEE?

DE KOPER KUNNEN WE VERLEIDEN OMDAT HET GOEDKOPER IS OM VERSCHILLENDE DINGEN TEGELIJK AAN TE PAKKEN

HET IS EEN KANS OM IETS SOCIAALS TE DOEN MET ELKAAR

Laten we IETS gaan doen!

Natuurlijke momenten van verhuizen zijn mooie interventiemomenten

Start iets op waarbij mensen zich betrokken voelen.

Breng kennis en kunde en stakeholders bij elkaar

We hebben focus nodig! Financiering gebouwsgebonden maken kan een mooie koppelkans zijn.

Kijk of de wetgeving anders kan.

Niet alleen naar technische zaken kijken maar ook naar de waarden van de wijk.

Laat de wijk aan het woord!

Dit als startpunt gebruiken.

Waar zit de meeste energie? → straal zelf ook energie uit

HOE ORGANISEREN WE KENNIS, KUNDE EN MIDDELEN? (OM WIJKPROCESSEN EFFECTIEF TE LATEN VERLOPEN)

WE DOEN IETS FINANCIIEEL AANTREKKELIJKS... ..HET IS NOG GOED VOOR HET KLIMAAT OOK!

RENDAMENT IS DE GROOTSTE TREKKER OM MENSEN MEE TE KRUIGEN

Go meer naar buiten! (maar hoe vullen we die capaciteit in?)

Participatieprocessen zijn interessant om van te leren. HOE KRUIG JE NOG MENSEN MEE?

Proces minder vanachter het bureau doen

We willen de organisatie naar de samenleving brengen

Hoe komen we van abstract naar concreet?

Hoe pakken we de processen aan?

Waar vinden we kennis voor deze processen?

Waar vanuit moet de regie komen?

Ik ben op zoek naar de nieuwste technieken

We willen burgers hierin meenemen

Ambitie hebben we maar hoe gaan we die doelstellingen halen?

Soziale cohesie vergroten is ook een doel.

Ik kom kijken wat de rol van de gemeente is.

Hoe betrekken we burgers hierbij?

We willen leren! Kennis ophalen en brengen.

Hoe kunnen we tot aardgasvrije wijken komen?

WE MOETEN KLEINE STAPJES NEMEN. KLEIN BEGINNEN EN LANGZAAM NAAR EEN HOGER DOEL WERKEN

BEGIN BIJ WAT HET MEEST URGENT IS IN DE WIJK EN SLUIT DAARBIJ AAN MET DE ENERGIETRANSITIE

LAAT DE INWONER SHINEN!! DE REGISSEUR HOOR JE NIET TE ZIEN VAN ACHTER DE SCHERMEN ONDERSTEUNT HIJ DE HOOPDROLSPELERS WORDT OOK VERLIEF OP DE HOOPDROLSPELERS!!

Regio BRONCKHORST 21 november 2019

PROCES-CARTOGRAF